

Обман може відбуватися через приховування чи замовчування певних даних або їхнє перекручення, чи за відсутності адекватного реагування на неправильне сприйняття особою обставин щодо правочину. Однак у будь-якому разі обман повинен стосуватися обставин, які мають істотне значення.

Обман, що стосується обставин, які мають істотне значення, доводиться позивачем як стороною, яка діяла під впливом обману. Отже, їй необхідно довести:

- по-перше, факти (обставини), що не відповідають дійсності, але які є істотними для вчиненого нею правочину;
- по-друге, що їхня наявність не відповідає її волі перебувати у відносинах, породжених правочином;
- по-третє, що невідповідність обставин дійсності викликана умисними діями другої сторони правочину [4, с. 191].

Якщо доведення вказаних обставин є неможливим, то можливість визнання правочину недійсним на підставі статті 230 ЦК України як вчиненого під впливом обману виключена.

Укладення договорів внаслідок обману є поширеним явищем, проте вирізнити умисний обман від звичайної неякісності товару надзвичайно важко. Хоча історія людства знає надзвичайно цікаві випадки обману при укладенні договорів. Так, один з найбільших шахраїв історії людства, Віктор Люстиг, спромігся двічі продати Ейфелеву вежу на металобрухт, видаючи себе за державного службовця. Навіть коли покупець запідозрив обман, Люстиг для переконання контрагента у наявності у нього повноважень державного службовця зробив те, що роблять всі чиновники – почав вимагати хабара.

Література

1. Цивільний кодекс України : Чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 27 серпня 2012 р.: – К.: Паливода А.В., 2012. – 380 с. – (Кодекси України).
2. Диба І. Недійсність договорів укладених під впливом обману // Юридичний вісник України. – 2005. – № 32. – С.33-38
3. С.Ф. Сафулько Енциклопедичний довідник майбутнього адвоката. – Київ, 2008. – 615 с.
4. Крат В.І. Недійсність правочинів, вчинених під впливом обману // Часопис Київського університету права. – 2012. – С.189 – 192.

Костюкова К.М.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет.м.Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач.

ПРЕДМЕТ ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Визначення предмету доказування в цивільному процесі є складною проблемою в науці процесуального доказування. Щодня вона постає перед сотнями практикуючих юристів та не є новою для вчених-процесуалістів. Це і не дивно, так як дана категорія має не лише теоретичне, а й значне практичне значення – своєчасне та повне з'ясування судом обставин справи та правильне вирішення цивільних спорів.

З огляду на те, що дані питання мають особливо важливе практичне значення, варто спробувати дійти висновків щодо деяких з них.

Так, аналіз чинного законодавства свідчить, що в діючому Цивільному процесуальному кодексі України (далі – ЦПК України) немає визначення поняття "предмет доказування". [1, с. 124]

Як видається, аналіз ст.ст. 58, 60, 130 та 179 ЦПК України дає підстави стверджувати, що предмет доказування – це обставини, що обґрунтовують заявлені сторонами вимоги чи заперечення, підлягають встановленню при ухваленні судового рішення, та з приводу яких між сторонами існує спір.

Слід зазначити, що внаслідок поглиблення змагальності у сучасному цивільному процесі сторони поряд із судом починають відігравати роль основних суб'єктів доказування. При цьому їх доказова діяльність має свій предмет, правильне визначення якого робить доказування організованим, плідним і забезпечує встановлення істини [2, с.236-238].

Ще одним спірним питанням в науці цивільного процесуального права є класифікація фактів, що складають предмет доказування. Існує думка про те, що до предмета доказування належать лише матеріально-правові факти, без яких неможливо вирішити справу по суті, та допоміжні доказові факти, які будучи доведеними дозволяють логічним шляхом встановити сам основний юридичний факт [4, с.194].

Варто зазначити, що предмет доказування має структурований характер, оскільки складається з предмета доказування позивача, відпо-

відача. Так, предмет доказування позивача – це факти, що входять до підстави позову і обґрунтовують позовні вимоги сторони та не визнаються відповідачем.

Предмет доказування відповідача – це факти, що обґрунтовують заперечення проти позову або входять до підстави зустрічного позову відповідача та не визнаються позивачем.

Особливістю предмета доказування є можливість змінювати об'єм фактів, що входять до його складу.

Зокрема, ця зміна може бути пов'язана з диспозитивним правом позивача протягом усього розгляду справи на зміну підстави або предмета позову, збільшення або зменшення розміру позовних вимог (ст. 31 ЦПК України). Визнання відповідачем певних фактів, що входять до підстави позову, також призводить до зміни предмета доказування.

Ще однією проблемою, що безпосередньо стосується предмета доказування в цивільному процесі, на яку варто звернути увагу, є перелік фактів, що не підлягають доказуванню у цивільній справі.[3]

Якщо говорити про визнання стороною певних фактів, то варто зазначити, що визнання – це вид пояснення сторони, що підтверджує наявність чи відсутність обставин, які входять до предмета доказування другої сторони.

Насьогодні, згідно з принципом диспозитивності сторона має право визнавати чи не визнавати обставини, якими інша сторона обґрунтовує свої вимоги чи заперечення стосовно прав, які є в повному розпорядженні сторони. Для уникнення помилки з боку сторони, яка визнає певні обставини, суд повинен роз'яснити цій стороні наслідки визнання нею обставини.

Отже, якщо говорити про загальновідомі факти, то такі не потребують доказування якщо принаймні відомі особам, які беруть участь у справі, та самому судді, який розглядає справу.

Не доцільним вважаю той факт, що ЦПК України до переліку фактів, що не підлягають доказуванню, не вніс презюмовані факти (так звані законні презумпції).

На жаль, чинний ЦПК України не зараховує законні презумпції (припущення) до підстав звільнення від доказування.

Підводячи підсумок, можна зробити висновок, що категорія предмету доказування знайшла своє відображення в ЦПК України дещо в іншому вигляді, ніж вона мала місце в радянському законодавстві, що сьогодні вже стало історією цивільного процесу. Дані зміни мають пере-

важно позитивний характер, разом з тим ряд проблем залишається невирішеним.

Проблемним залишається сьогодні питання щодо вирішення колізій між окремими положеннями ЦПК України щодо суб'єктів формування предмету доказування, а саме щодо ролі суду в цьому процесі. Очевидно, питання має вирішуватись на користь вирішальної ролі суду у встановленні предмета доказування.

Література

1. Цивільне процесуальне право України: Академічний курс. – К., Ін Юре, 2005. – 596 с.

2. Ратушна Б. П. Предмет доказування та його види у цивільному процесі України / Актуальні питання реформування правової системи України: Зб. наук. ст. за матеріалами 4-ї Міжнар. наук.-практ.конф., Луцьк, 2007 р., 1-2 черв.: у 2-х т./ Уклад. Т. Д. Климчик, І. М. Якушев. – Луцьк: РВВ "ВЕЖА" Волин.держ.ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – Т. I. – 506 с.

3. Сібільов Д. Окремі питання доказування в ЦПК України / Право України – 2007. – № 5. – С. 85-88

4. Ратушна Б.П. Обставини, що не потребують доказування в цивільному процесі України // Університетські наукові записки – 2006. – № 3-4 (19-20). С. 193-198.

УДК 347. 455 (043.2)

Кохан Б.А.,

студент,

Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ

Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ДОГОВОРУ ПОЗИКИ

В час активного розвитку становлення правової держави та пошуку механізмів належного забезпечення прав і свобод громадян великої актуальності набуває проблеми удосконалення регулювання цивільно-правових відносин. Укладення договорів є також реалізацією прав гарантованих Конституцією України [1].

З прийняттям у 2003 році Цивільного кодексу України, законодавець ґрунтовно підійшов до розв'язання вищезгаданої проблеми. В сучасних